

DENİZ TİCARETİ VE TAŞIMACILIĞI

Dr. Soner ESMER

1. GİRİŞ

Deniz ticareti ve taşımacılığı 5000 yıllık bilinen tarihi boyunca insanlığın refahını ve hayat kalitesini arttırmıştır. Deniz ticaretinin arz ve talebinin etkileyen ana faktörler geçen binlerce yıl içinde benzer kalsa da süreç içinde gelişim ve değişim çok fazladır. Özellikle 19.YY sonrasında katlanarak büyüyen küresel nüfus, yine aynı yüzyıl başlayan sanayi devrimi sonrasında teknolojik gelişim ve değişim pek çok süreci oldukça hızlandırmıştır. Bugün denizcilik sektörü; yükü, gemisi, limanı, kullanılan teknolojinin seviyesi, nitelikli iş gücü, destekleyici iş dalları ile oldukça kapsamlı bir sektör haline gelmiştir.

Bu bölüm içinde öncelikle deniz ticaretinin kökeni ve gelişimi incelenmiş, daha sonra deniz ticaretinin 4 piyasası aktarılmıştır. Piyasalar içinde navlun piyasasına odaklanılarak deniz taşımacılığı arz ve talebini oluşturan faktörler incelenmiş, son olarak da deniz taşımacılığında yer alan taraflar gruplandırılarak mümkün olduğu kadar sade bir şekilde sunulmuştur.

2. DENİZ TİCARETİNİN KÖKENİ VE GELİŞİMİ

Bilinen ilk deniz ticareti bundan yaklaşık 5000 yıl önce Basra Körfezinde ortaya çıkmıştır. O dönemde Mezopotamya, Bahreyn ve Batı Hindistan'da yer alan İndüs Nehri arasında bitkisel yağ ve hurmalar, İndüs'ten gelen bakır ve fildişi ile değiş tokuş ediliyordu. Geçmişte deniz ticareti özellikle MÖ 18. YY'da Babil'de hüküm süren Hammurabi döneminde zirveye çıkmıştır. Hatta bugün "Hammurabi Kanunları" olarak bilinen çivi yazısı kitabelerinde o dönemin deniz ticareti kurallarını belirleyen 3,600 satır çivi yazısı vardır. Bu kurallara göre gemiler taşıyan yüke göre belirli bir tarifeye bağlı kalınarak kiralanmakta, tersaneler inşa ettikleri gemilerin büyüklüğüne göre gemi fiyatı belirlemekte ve gemiler için 1 yıl denize elverişlilik garantisi sunmaktaydı. Yükü taşıyan ve taşıtan arasında yapılan anlaşmaya göre navlun peşin ödenmekte, tüm taşıma masrafları taşıyan tarafından karşılanmaktaydı. Deniz ticareti hemen hemen aynı dönemde Akdeniz'de bugünkü

KAYNAKÇA

- Deveci, D.A. (2016) Deniz Ulaştırması: İşletmeler ve İşlevler. Denizcilik İşletmeleri Yönetimi. Editörler: Durmuş Ali Deveci, A. Güldem Cerit ve Soner Esmer. ISBN: 9786053779810
- Esmer, S. (2019) Liman ve Terminal Yönetimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları. 978-975-06-3102-3. <https://www.uab.gov.tr/>
- Stopford, M. (2009). Maritime Economics. 3rd Edition, New York:Roudledge
- Stopford, M. (2016) Denizcilik Ekonomisi. Çeviri Editörü Okan Duru. Nobel Akademik Yayıncılık. ISBN: 978-6053205326.
- Muller, Gerhardt (1998). Transportation Modes. In Tompkins, James A.; Smith, Jerry D. Warehouse Management Handbook (2nd ed.). Tompkins Press. ISBN 978-0-9658659-1-3.
- Muller, Gerhardt (1995). Intermodal freight transportation (3rd ed.). Intermodal Association of North America.
- Seyoum, Belay (2008). Trade documents and Transportation. Export–Import Theory, Practices, and Procedures (2nd ed.). Taylor & Francis. ISBN 978-0-7890-3419-9.
- Cambridge Systematics (1998). Multimodal corridor and capacity analysis manual. Transportation Research Board. ISBN 978-0-309-06072-1.